



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# **R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica**

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

**Lynch, Richard**

**Lvgdvni, 1654**

Cap. I. Qva virtute causa efficiens operetur immediare?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

quæst. 57. art. ... suadetur : quia si globus ligni in medium ignem proiciatur ; punctum medium globi , siue eius centrum sicut æqualiter à tota eius peripheria , siue circumferentia distat : ita etiam à diuersis partibus ignis , quibus ea peripheria vndique circumfusa est , æqualiter distat : ergo etiam diuersæ partes ignis ab eo æqualiter distant : ac proinde aut omnes , aut nullæ ad illud comburendum sufficienter approximatae , & applicatae sunt. Minor probatur : quia causa necessaria sufficienter applicata operatur quantum potest : cum ergo ad formam ignis in passo proximè applicato totaliter producendam duo ignes sufficienter applicati , & approximati sint , non poterunt non totaliter eam producere : siquidem causa necessaria sunt.

20. Respondeo : duo ignes eidem passo sufficienter applicati , siue approximati esse possunt ad formam ignis in eo totaliter producendam : cæterum ob id formam ignis in eo totaliter non producent : quia vt causa aliqua necessaria operetur præter virtutem approximata , seu localiter applicatam opus est , vt ea virtus aliunde impedita non sit : in eo autem euentu virtus vtriusque ignis ad formam ignis totaliter producendam ex alterius æque potentis , & approximati confortio impeditur : eo quod vterque in alterius confortio concursum suum minuere , & temperare postulet ob rationes , quas supra expendimus. Quod si non de applicatione locali , sed de applicatione absolute sumpta , & prout cum expeditione ad operandum coincidit , sermo sit : sanè in eo euentu duo illi ignes sufficienter applicati non sunt ad formam ignis totaliter producendam.

21. Tertiæ assertioni nostræ refragantur P. Suarez tom. 1. in 3. p. disp. 5. sect. 4. Balthasar Tellez disput. 29. Phys. sect. 3. aliique complures. Pro quorum sententia aduersus nostram tertio loco assertam obiiciunt primò. Potest quis complacens in sanitate vno actu , & altero in recreatione ita moueri ex prædictis complacentiis ad deambulationem vtriusque fini vtilem , vt deficientem quauis earum , altera ad voluntatem deambulandi vi eiusdem directionis actualis , qua antea in actu secundo moueret : igitur vtraque complacencia , vterque finis in actu secundo ad voluntatem efficacem deambulandi adæquatè dirigat : motio enim , siue directio actualis , quæ se sola sine alia maneret , adæquata , & totalis est. Obiiciunt secundo : directio actualis est necessitas quædam , qua complacencia mouens pro posteriori necessitat ad actum , respectu cuius motiua est : at non est , cur duplicis finis duplex complacencia ad voluntatem efficacem alicuius medij duplicem necessitatem adæquatam non inducat : ergo non est , cur duplici directione actuali adæquata ad eam non dirigat. Minor perspicua est : quia duplex complacencia duplicis finis naturaliter inferre potest duplex imperium efficax medij : quorum alterum velis electionem medij propter vnum finem intrinsecè , & alterum propter alium : at vtrūlibet imperium ad electionem medij necessitat. Obiiciunt denique tertio : licet natura superflua abhorreat , voluntas tamen pro innata libertate superflua , atque otiosa plerumque amat : cur ergo ex cognitione , & complacencia duplicis finis per duas directiones totales , quantumuis superfluas , ad electionem alicuius medij moueri nequeat ?

22. Hæ tamen obiectiones facile possunt repelli. Ad primū dicendum est , eius antecedens esse falsum , qua parte adstruit directionem in actu secundo futuram esse eandem casu , quo maneret vnus tantum finis complacencia sine complacencia in altero : ambæ namque complacencia attemperant suum concursum directiuum , quoties simul insunt voluntati , eamque ad electionem medij impellunt : at cum postea vna sola mouet ad eligendum medium ob alterius complacencia defectum : tunc certe quæ sub remanet , concursus directiuum , non attemperatum , siue dimidiatum confert , sed plenum , integrumque : quæ ergo fieri potest , vt concursus directiuus in vtrouque casu sit idem , & non potius diuersus : nisi verò inter totum , dimidiumque totius nihil interfit. Ad secundam obiectionem contrariam dicendum est , fieri quidem posse , & tolerare , vt ad eandem electionem bifariam necessitate duplex finis : cæterum non in hac necessitate , vt supponit argumentum , sed in modo quodam directiuo ab omni actu voluntatis suapte natura distincto consistere causalitatem finalem directionemve finis propriam : non est ergo , cur hæc possit esse duplex adæquata comparatione eiusdem effectus à duobus finibus proficiscientis. Ad tertiam obiectionem contrariam dicendum est , eo , si quid valeretur , aut nihil , aut id certe probatum iri ; duas actiones effectiuas adæquatas respectu eiusdem effectus naturaliter dari posse : voluntas enim nostra respectu amoris liberi non se habet mere passiue , sed actiue , vel effectiue : quamuis ergo huiusmodi effectio adæquata non nisi superflua , & otiose ab ea geminari possit respectu eiusdem amoris liberi : at cum in eius arbitrio , & libertate positum sit , tale efficere amorem ; non erit , cur in eo efficiendo superfluere , & otiosi non possit , cum pro innata libertate otiosa , & superflua possit amare : consequens autem est absurdum : ergo & id , ex quo sequitur. Porro absolute respondendum , vt voluntas nostra potest impossibilia amare , in eaque saltem inefficaciter affici , & ferri , quin impossibilia possit efficere , aut per actiones impossibiles vere , ac realiter operari , aut producere quidpiam etiam possibile : ita etiam nihil obstare posse , quominus superflua , & otiosa possit amare ; quin tamen exinde possit argui , quod per actiones adæquatas superfluas , otiosasque operari possit eundem effectum , siue tales actiones sint finales , siue effectiue. Atque hæc hæctenus.

## TRACTATUS VII.

De causa efficienti creata.

### CAPVT PRIMVM.

Qua virtute causa efficiens operetur immediate ?

**E**XPLICATIS iis , quæ quatuor causarum generibus communia sunt , ad causam efficientem cæteris nobiliorum progredior , quæ cum creata , & increata sit ; ab ea ,

ea, qua magis nota est, (creata nimirum) aspiciari libet. Porro creaturas proprie efficere, & operari certo certius est: alias qua ratione libertatem exercere, aut in actu secundo viuere, aut meriti, vel demeriti possent? cum libertas, vita, meritum, & demeritum in actione sita sint, & in sola passione consistere nequeant: Aut qua ratione illud Dei loquentis cum Abrahamo: *quia fecisti rem hanc*: aut cum Caino: *quid fecisti*: aliaue Scripturae loca explicari possent? Verum qua virtute res creatae immediatè operentur, aded exploratum non est: siquidem substantias se ipsis immediatè productiuas esse aliarum substantiarum, est etiam accidentium; nullumque accidens substantiae productionem attingere Nominales, & Scotista, & nostri Recentiores ferè omnes arbitrantur; inter vtrosque medijs incedit P. Suarez disputat. 18. Metaphys. sect. 3. vbi substantiam in consortio accidentis ad effectiorem substantiae concurrere maualt. P. Suarez sequitur Compton. d. 25. phys. sect. 4.

2. Affero primò: substantia est immediatè actiua saltem suarum proprietatum, eorumque accidentium, quae ei intrinseca sunt. Primò, quia nulla substantia creata de facto existit, quae alicuius accidentis immediatè passiuam non sit, nimirum quantitatis, aut qualitatis, durationis, aut vbi-cationis, alteriusve modi: igitur nulla substantia est, quae alicuius accidentis immediatè actiua non sit: praesertim cum substantia ex genere suo perfectior accidente sit: igitur vt minimum substantia suarum proprietatum, & accidentium sibi inhaerentium immediatè effectiua erit. Secundo, quia aqua extrinsecus calefacta pristinam frigiditatem recuperat, eamque in se producit: igitur substantia suarum proprietatum immediatè actiua est. Antecedens experientia constat. Consequentià perspicua est.

3. Respondent cum Iauello plures Thomistae, aquam recuperare pristinam frigiditatem vt occultae cuiusdam qualitatis. Verum haec occulta qualitas à qua causa producitur? si à solo Deo: cur etiam ab eo solo frigiditas produci nequeat, quin ad occultam qualitatem recurrere opus sit? si à substantia aquae: ergo ab eadem frigiditas effici poterit; & vterius substantia alicuius accidentis immediatè actiua conceditur. Deinde si ad inuisas qualitates, & occultam naturam Sacramenta confugere sit fas, cur animae ad producendas potentias suas occultas qualitates non insit? aut cur ad causam primam in productione, & conseruatione plurimum causarum secundarum ab omnibus saepe recurritur, cum in occultam aliquam qualitatem re-fundi facile possint? Respondent alij, frigiditatem in eo euentu à solo Deo produci. Contra tamen, quia eadem ratione omnis causarum secundarum efficientia in Deum reici posset: si enim aqua frigiditatem sibi cognatam, & secluso agente extrinseco infrustrabiliter debitam in se minime producit, sed à solo Deo productum suscipit: cur calor v. g. alium calorem ad praesentiam sui necessario productum sibi tanquam causam arrogare possit? Deinde deficiente substantia, quae aliam substantiam producat, ad causam primam Thomistae confugere renuunt, idque parum philosophicum esse asserunt; quo sic accidens substantiae productiuum esse tueantur: inconsequenter ergo in praesenti ad causam primam redeunt.

4. Affero secundò: substantia saltem partialiter  
R. P. Lyncei Philosophia Tom. II.

est effectiua alterius substantiae: quia solum accidens substantiae causa adaequata esse nequit: igitur substantia saltem in consortio accidentis ad aliam substantiam concurrere debet. Antecedens perspicuum est: quia causa adaequata effectus perfectionem adaequare, & superare debet iuxta illud philosophicum axioma: *causa vel formaliter, vel eminenter effectum continere debet*: at accidens substantia imperfectius est, & eius perfectionem adaequare, aut superare non potest. Respondent Thomistae, accidens nomine substantiae, seu in virtute substantiae substantiam efficere: quare substantia, quam efficit, imperfectius esse posse. Pro quo notant, aliud esse, causam operationis esse, aliud, virtutem operandi esse: causa est id, quod operatur: virtus autem id, quo aliquid operatur: causa autem effectum imperfectior esse non potest, secus verò causae virtus: vnde cum accidens substantiae non causa, sed virtus eius productiua sit, non est, cur substantiae perfectionem attingere, aut excedere debeat. Verum quid hoc aliud, quam solutionis loco verba reddere, & praerum inopia nomina nominibus cumulare? Et in primis accidens in sententia Thomistica substantiam producit etiam non existente ea substantia, in cuius virtute, & cuius nomine operatur: at in eo euentu substantia non existens proprie causa dici nequit: igitur solum accidens substantiae causa dicenda erit, quod tamen cum eius imperfectione non cohaeret. Deinde virtus effectiua substantiae eius vera, & immediata causa est: perperam ergo causa, & virtus distinguuntur. Antecedens probatur: tum quia id, quo quid in actu secundo operatur, causalitas est: ergo id, quo quid in actu primo operatur, siue quo operari potest, causa est: at virtus effectiua substantiae est id, quo substantia in actu primo fieri potest: eius igitur causa est. Tum, quia actus secundus effectus nuncupatur: igitur actus primus causa appellanda est: cum ergo virtus operandi actus primus sit, sanè causa censenda est: nisi forte Thomistae inter actum primum, & secundum, causamque & effectum quid medium comminisci velint: cum tamen aliunde quidquid medium sonat, iam pridem exosum habeant.

5. Praeterea: cum dicitur, substantiam solam esse causam substantiae, & accidens virtutem eius productiuam: illamque vt quod, & hoc vt, quo operari: illam nomine proprio, & hoc nomine substantiae solius: aut his vocibus significatur, solum accidens esse verè, & proprie productiuum substantiae: eam tamen productionem non accidenti, sed substantiae, cui inest, attribuit: & hoc nihil dictu est: quid enim ea attributio, quae omnino arbitraria, & extrinseca est, & accidentis vires non auget, prodesse potest, vt accidens substantia imperfectius eam tamen se solo producere possit? Aut per eas verborum ambages significatur, substantiam solum esse causam mediatam, & remotam substantiae: accidens autem esse causam proximam, & immediatam substantiae: & hoc etiam aduersariis obesse, non prodesse potest: si enim accidens ratione suae imperfectionis causa remota substantiae esse nequit: à fortiori eius causa proxima esse non poterit: cum causa proxima remota perfectior in ratione causae sit. Aut demum per eas voces significatur, solam substantiam esse immediatè productiuam alterius substantiae: virtutem autem, qua immediatè productiua est, esse  
accidens

accidens : & hoc terminis repugnantes inuoluit : quo enim pacto substantia media virtute accidentali à se distincta operari , & tamen immediate operari potest ? Equidem id immediate productiuum substantiæ est , quod ab actione productiua substantiæ essentialiter respicitur : at actio productiua substantiæ iuxta aduersarios , solum accidens essentialiter respicit , & cum eo solo necessario connectitur . Adde , qua ratione ab aduersariis virtus productiua substantiæ eius causa esse negatur , eadem ratione dici posse , nullam creaturam causam esse , sed tantum esse virtutem operandi ; & nomine causæ primæ , & vniuersalis dumtaxat operari : quo nihil absurdius dici potest .

6. Secundo alij respondent , accidens tantum esse causam partialem substantiæ , ad cuius productionem in consortio causæ primæ concurrat : quare substantiã imperfectiorem esse posse : sic species impressa , iuxta plures , est causa efficiens partialis actus , quo tamen imperfectior est : sic etiam habitus , iuxta non paucos , actum producit ; à quo , si præextitisset , generari , & produci posset : & tamen actus , & habitus æqualis perfectionis non sunt ; sed vel actus habitum , vel habitus actum superat . Verùm esto causa partialis secunda in alterius etiam secundæ consortio concurrans effectui imperfectior esse possit , quod exempla allata conuincunt : ceterum causa partialis , quæ talis sit respectu solius causæ primæ ; in genere verò causæ secundæ adæquata , & totalis sit ; effectui imperfectior esse nequit . Quod in hunc modum ostendo : quia calor v. g. calorem se intensiorem , seu perfectiorem in nullo subiecto tanquam causa totalis secunda naturaliter producere nequit , vt experientia patentissimum est : igitur causa totalis secunda , quantumvis respectu primæ partialis sit , effectui imperfectior esse nequit .

7. Secundo principaliter nostra assertio probatur ad homines : quia accidens , iuxta plerisque Thomistas , simpliciter , & propriè ens non est : nec magis cum substantia in ratione entis conuenit , quam homo pictus in ratione hominis cum homine vero : igitur entis simpliciter , siue substantiæ causa , seu virtus productiua esse nequit : aliàs carentia entis positiui vera causa dici posset : ergo substantia substantiæ causa neganda non est . Tertio : quia , si substantia ab accidentibus ad eam disponentibus solum produceretur , quatuor primæ qualitates omnium , quæ efficiuntur , causæ effectrices essent : at incredibile est , virtutem adeo extensam , & vniuersalem iis quatuor qualitatibus conuenire . Quarto demum : quia cuiusuis effectus producti pene infinitæ causæ effectrices essent ; cum accidentia , quæ ad cuiusuis formæ substantialis productionem quodammodo disponunt , penè innumera sunt .

8. Asserto tertio : substantia est causa adæquata alterius substantiæ , ita vt ad eam accidens neutiquam efficienter concurrat . Probatur assertio : quia quoties datur causa vniuoca effectus ; ea sola ad eius productionem adæquatè concurrat : qua ratione in absentia caloris lux calorem producit ; ceterum præsentem calorem non lux , sed calor calorem producit : at ignis v. g. est causa vniuoca alterius ignis : igitur solus ignis ad alterius ignis productionem concurrat : equidem si cum igne ad productionem ignis calor concurrat , non erit , cur cum calore ad productionem caloris in extraneo subiecto ignis etiam non concurrat . Pater Hurtado

hanc etiam assertionem in præsentem disp. 9. sect. 5. in hunc modum probat : causa adæquata est , quæ omnes formalitates effectus continet : at vnus ignis omnes alterius formalitates continet : ergo eius adæquata causa est . Maiorem probat : quia ea ratione voluntas actus naturalis adæquata causa est : quia eius omnes formalitates , naturalitatem nimirum , & vitalitatem continet : actus etiam supernaturalis adæquata causa non est : quia eius supernaturalitatem non continet , sed solam eius vitalitatem . Verùm hæc ratio difficilis est : tum quia duo gradus lucis vnum solum , non duos gradus lucis , velut causa adæquata , producere possunt : & vnus gradus lucis vnum gradum lucis sibi similem producere nequit : aliàs lux nullam actiuitatis sphaeram sibi præstitueret , cum careat contrario , à quo eius actiuitas coerceri possit : at duo gradus lucis continent omnes formalitates aliorum duum , & vnus gradus alterius vnus : ergo , &c .

## CAPVT II.

## Argumenta contraria soluntur.

9. Complura argumenta pro aduersariorum sententia adduci solent , quæ nullius momenti sunt , & ad peruetustas quasdam parcerias reuocantur , vt videre est apud P. Hurtado vbi supra : quocirca iis omisissis ea , quæ ab experientia deducuntur , expendenda mihi sunt : siquidem sæpe sapius substantia producitur ad presentiam solorum accidentium , & absente omni substantia , à qua produci possit : ergo in iis euentis , ac proinde in quibusuis aliis , substantia ab accidentibus producitur . Antecedens probatur : tum quia ferrum candens stupam comburit : at ferrum candens formam ferri retinet , & formam ignis non habet : igitur in eo euentu non forma substantialis ignis , sed solus calor ferri stupam ignire poterit . Tum quia cernimus duorum lapidum attritu ignem elicere , rotarum axes flammare , exhalationes celeri raptu per aëra libratas ardescere , sagittas scintillare : at his casibus ignis ab igne produci nequit : ergo solus calor motu excitatus ignem producet . Tum quia constat , mures , ranas , aliàsque bestiolas ex sola terræ putrefactione sæpè prognatas esse : eum ergo animalcula non ab aliis eiusdem speciei producantur : sanè ab accidentibus putrem materiam disponentibus solum produci poterunt . Tum demum : quia irradiatione lucis in speculo refractæ lana applicata comburitur ; in quo certè euentu solus calor ignem producere poterit .

10. Confirmatur primò : quia non nisi parum philosophicè in productione substantiarum ad causam primam recurritur : igitur accidentia , saltem tanquam causæ partiales , substantias producant . Confirmatur secundo : quia tametsi in præsentia causæ vniuocæ causæ æquiuocæ non concurrat , tamen deficiente causæ vniuocæ , causæ æquiuocæ concurrat : vnde lux calorem producit , esto , si alius calor adesset , is solus calefaceret . Deinde licet in præsentia causæ secundæ causæ primæ adæquatè concurrere nequeat , deficiente tamen causæ secundæ , causæ primæ eius concursus supplet : vnde Deus calorem in absentia ignis , alteriusve calidi adæquatè conseruat , cum tamen , si adesset ignis , aliudve calidum